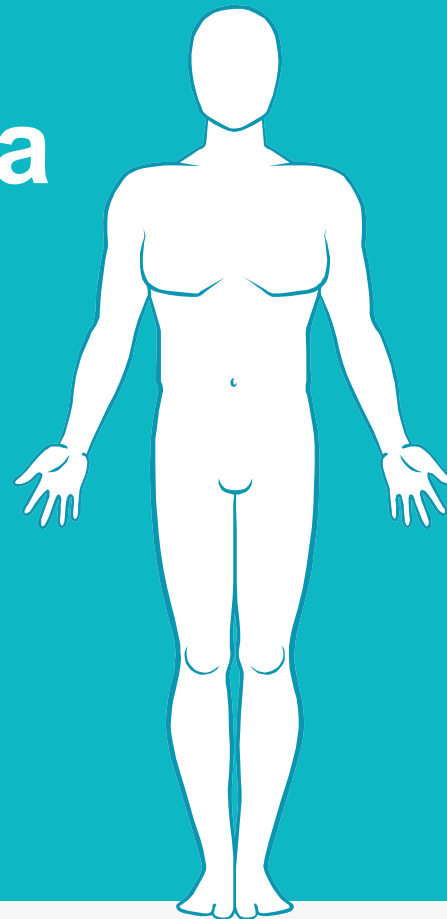

Хромозомни болести, свързани с аберации на половите хромозоми

Катедра по медицинска генетика

Сравнителна характеристика на автозомните и гонозомни хромозомни болести

➔ Автозомни

- По - редки
- По - тежки
- Множествени малформации с
↓ в умственото и физическо развитие (пре- и постнатално)
- *1/3 от гените участват в развитието на ЦНС*
- Фенотипна вариабилност в рамките на синдрома
- *(пациентът наподобява повече други засегнати болни, отколкото фамилни членове)*

➔ Гонозомни

- По-чести
- По-леки, съвместими с живота
- Нарушение в растеж, полово развитие и съзряване
- Могат да се открият случайно при амниоцентеза или изследване за инфертилитет

Автозомни

- Синдром на Даун
- Синдром на Едуардс
- Синдром на Патау
- Cri du Chat
- Wolf Hirshhorn
- Микроделеционни синдроми

Гонозомни

- Синром на Klinefelter
- Синдром на Turner
- Полизомия X
- ХХУУ синдром
- Др.

Синдром на Klinefelter

Синдром на Klinefelter

- Честота - около **1 / 1000** мъже
- Повечето мъже със синдром на Klinefelter остават недиагностицирани до пубертета. Индикация за цитогенетично изследване обикновено е хипогонадизмът или в следствие инфертилитета.
- Нормална продължителност на живота

Синдром на Klinefelter

Етиология

- Кариотип – 47, XXY
- В 56% от случаите допълнителната хромозома е с майчин произход
- Около 44% от случаите се дължат на нарушен ХУ-кросинговър по време на мейозата и формиране на ХУ- сперматозоид
- Мозаицизъм се установява в около **15%** от случаите
- Цитогенетични варианти

48,XXXY

49,XXXXY

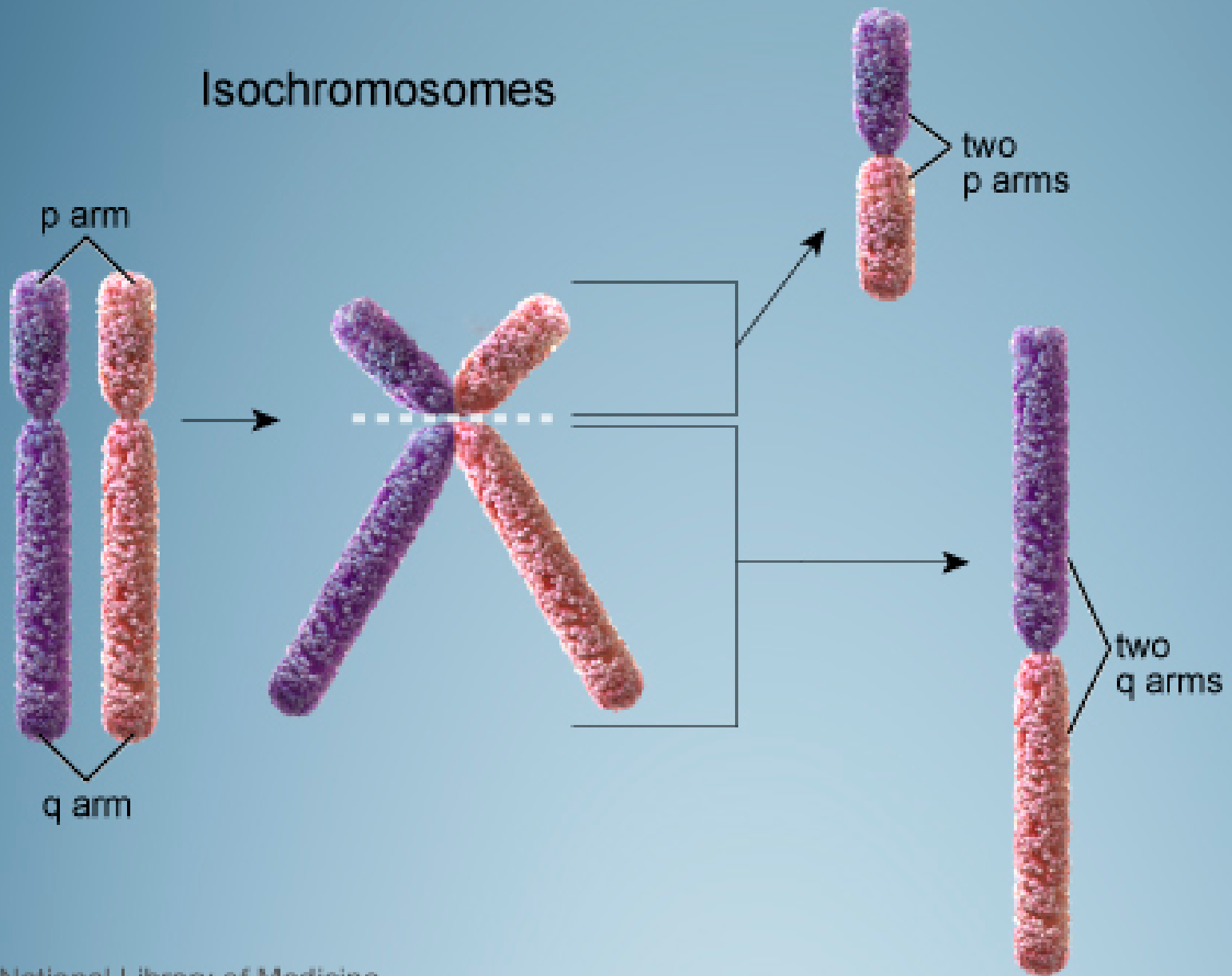
46,XY/47,XXY

46,XY/47,XXY/48,XXXY

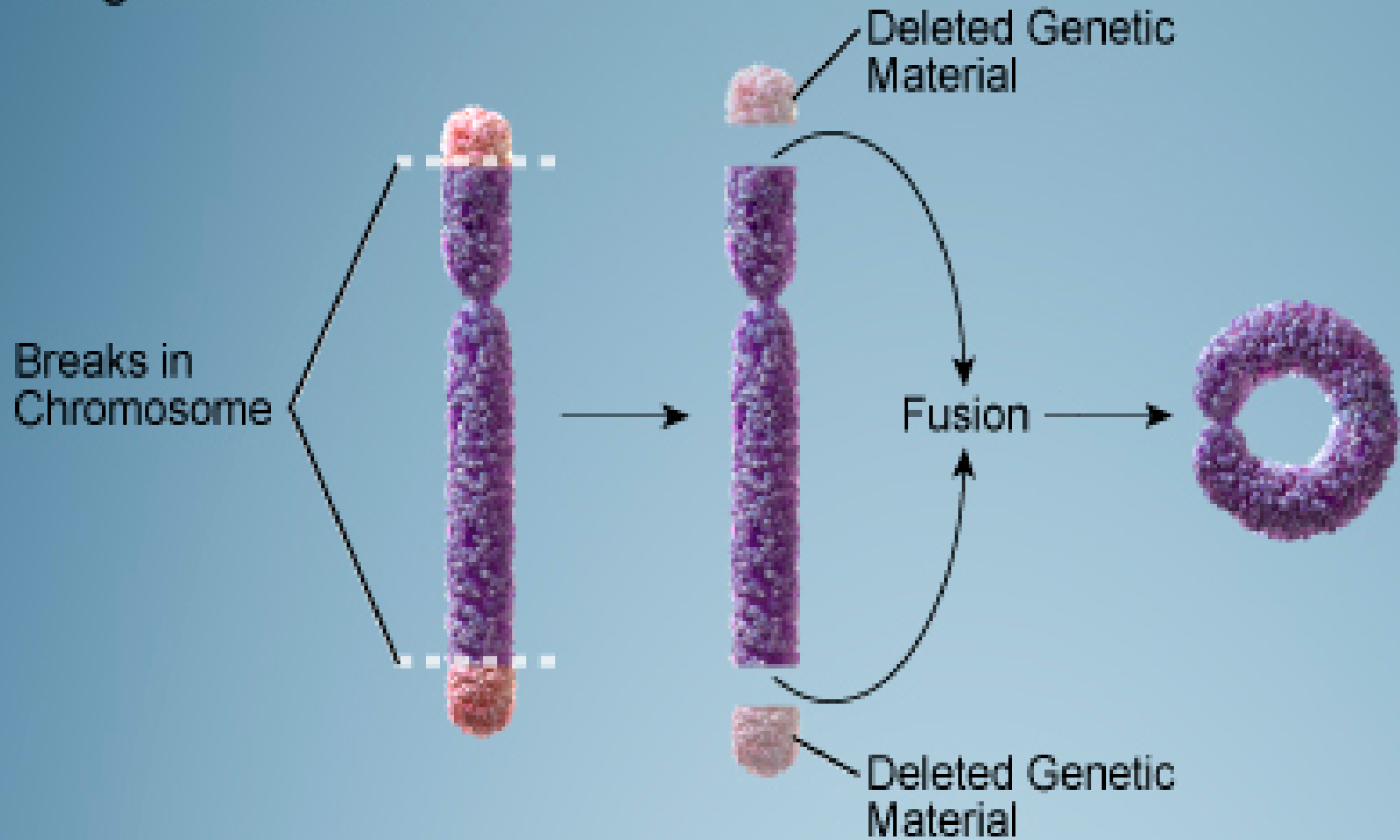
47,Xi(Xq)Y

47,Xr(X)Y

Isochromosomes

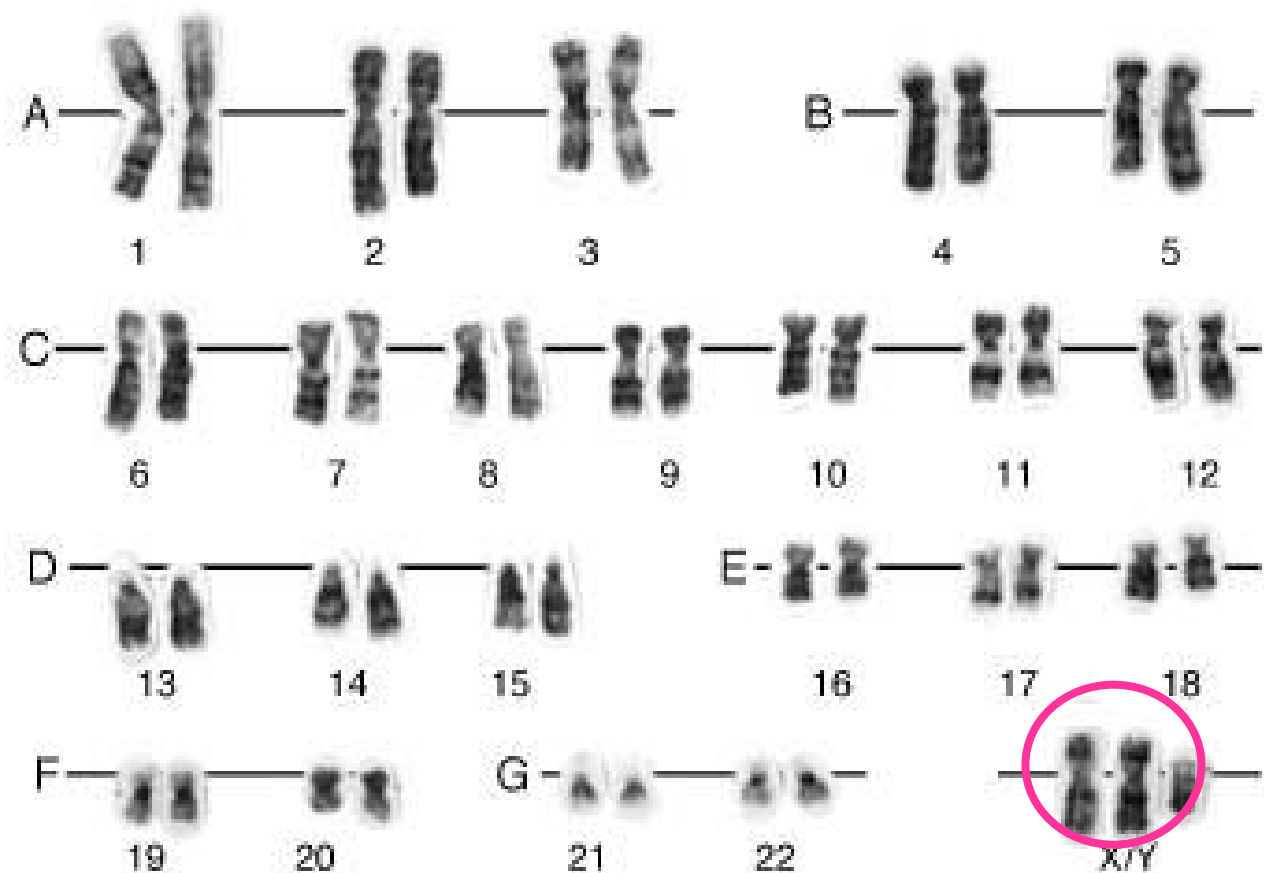
Ring Chromosome

Синдром на Klinefelter

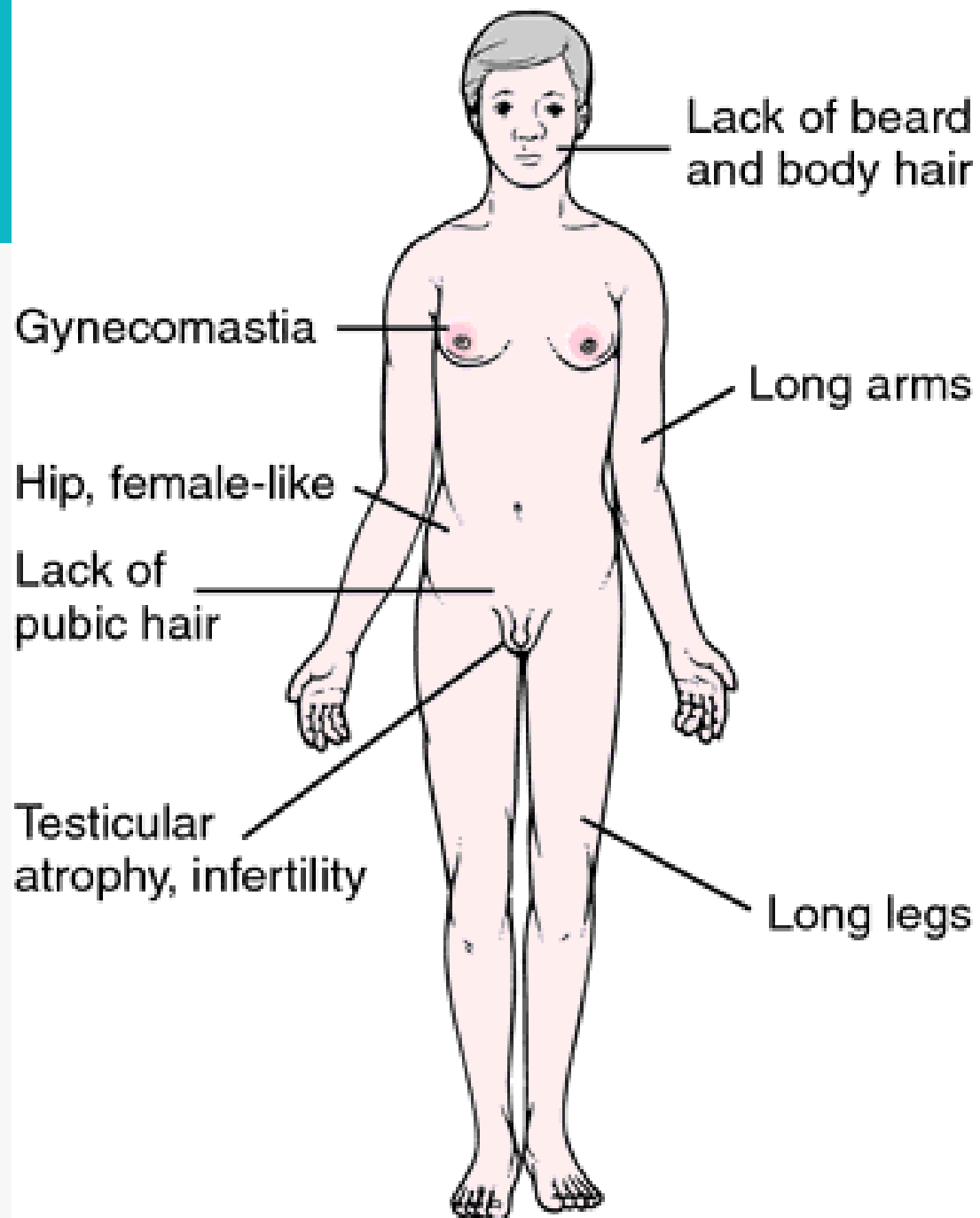
47, XXY

Клиничен фенотип

- Висок ръст
- Дълги крайници
- Гинекомастия
- Хипогонадизъм, хипогенитализъм (обем на тестисите $< 10 \text{ ml}$, 2.5 cm)
- Азооспермия
- Липса на вторични полови белези от мъжки тип

Нервно-психично развитие

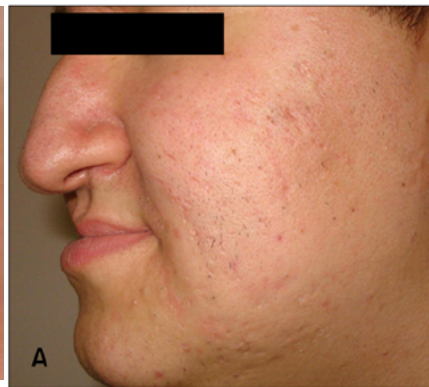
- IQ 85-90
- В около 70% от пациентите се установяват леки нарушения в обучението и развитието
- ± поведенчески отклонения, несигурност
- Някои психични нарушения се срещат по-често сред засегнатите индивиди, отколкото в общата популация.

Полови характеристики

Гинекомастия

- 30-50% от момчетата със синдром на Klinefelter
- ↑↑ Риск за развитие на карцином на млечните жлези

Гинекомастия

Полови характеристики

Вторични полови белези

- Рядка брада/липса на окосмяване на тялото от мъжки тип
- Висок глас
- Натрупване на мазнини от женски тип
- Тестикуларна дисгенезия
- Малки твърди тестиси, обем $<10 \text{ mL}$
- Инфертилитет / Азооспермия

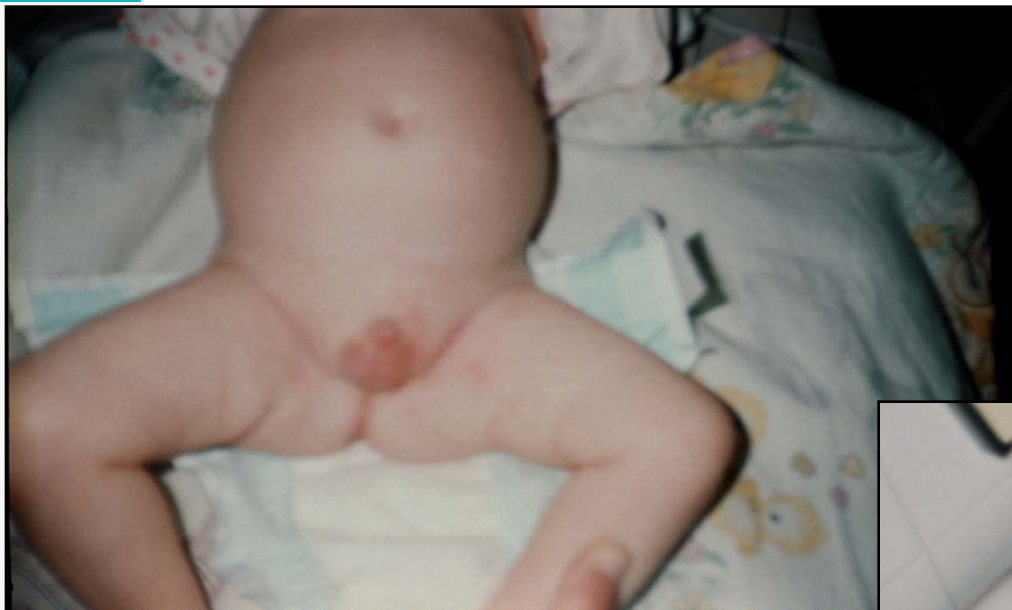
Синдром на Klinefelter

Вариантни форми

- 48, XXXY – по-тежко умствено изоставане
- 49, XXXXY – значително изоставане в интелектуалното развитие, нисък ръст, значителен хипогонадизъм, скелетни аномалии (радиоулнарна синостоза, ограничена пронация в лакетната става, genu valgum)

Синдром на Fraccaro 49, XXXXУ

48, ХХУУ синдром

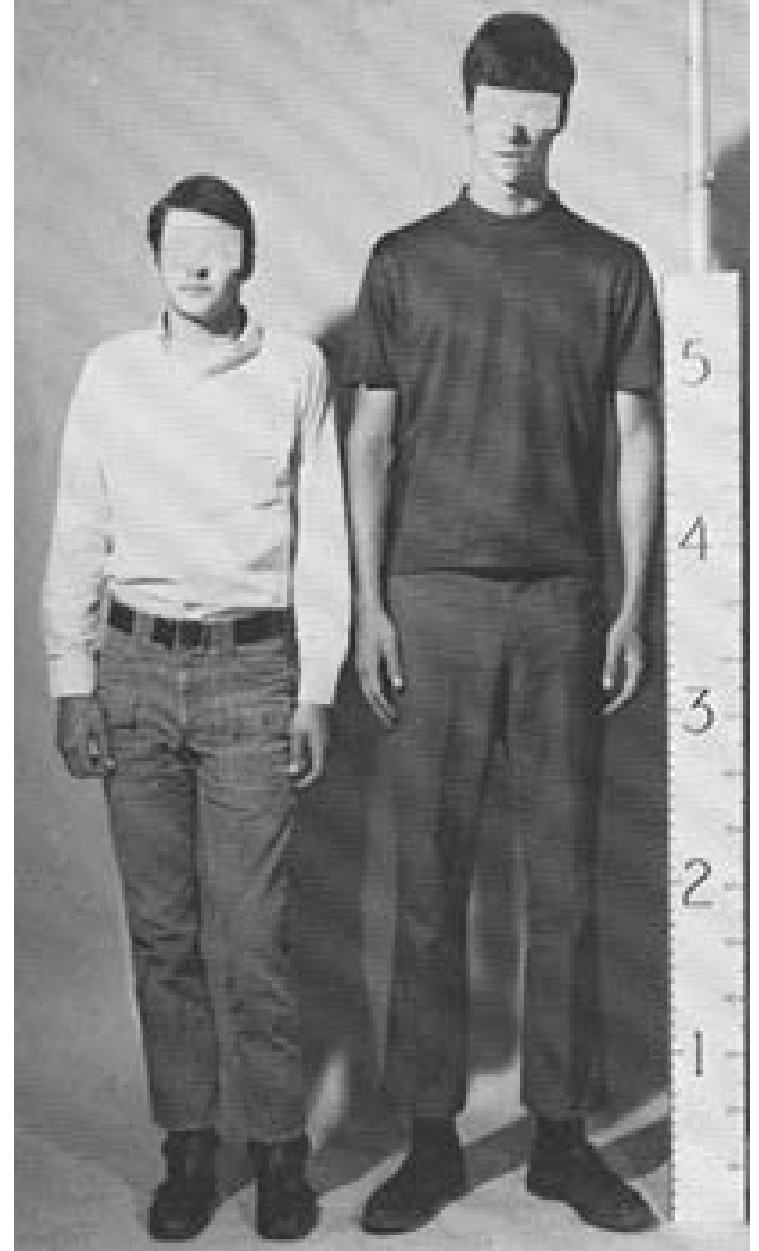
- Честота – 1/17 000 момчета
- Клинични белези – изоставане в развитието, аутизъм, хипотония, епилепсия, гинекомастия, нарушения в речта, биполярни разстройства, зъбни аномалии (нарушено израстване на зъбите, нарушения на емайла)

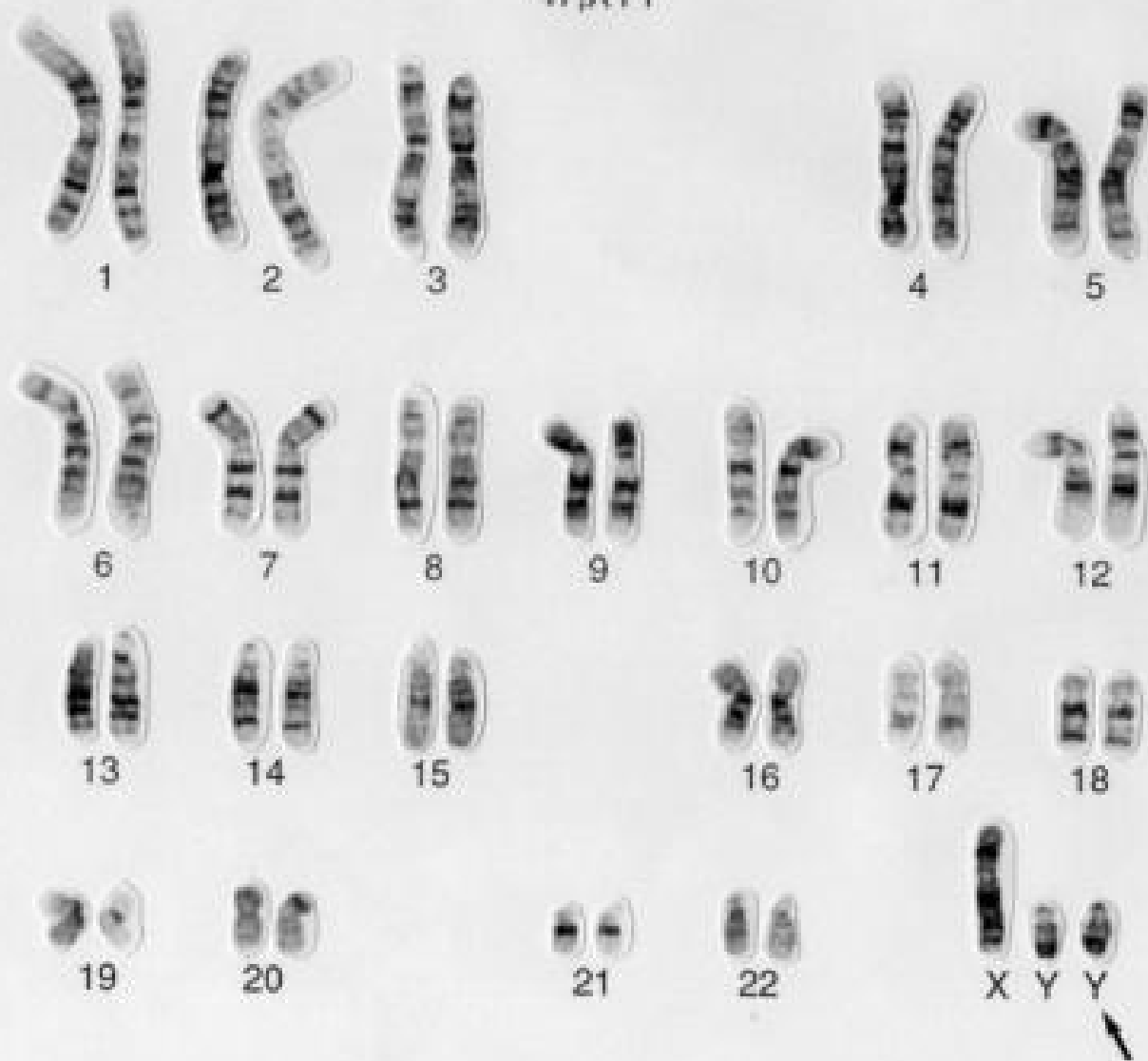
47, ХУУ синдром

- Честота – 1/1000 мъже
- Фенотипни белези – нормални
- Висок ръст, нормален интелект (обикновено по-нисък от този на сибсите), нарушения във фината моторика, лек интенционен тремор, хиперактивност, нарушено внимание, запазена фертилност
- Етиология – неразделяне по време на второто мейотично делене при мъжа, без установена зависимост от бащината възраст

47,XYY

47,XYY

Синдром на Turner

Монозомия X

Честота

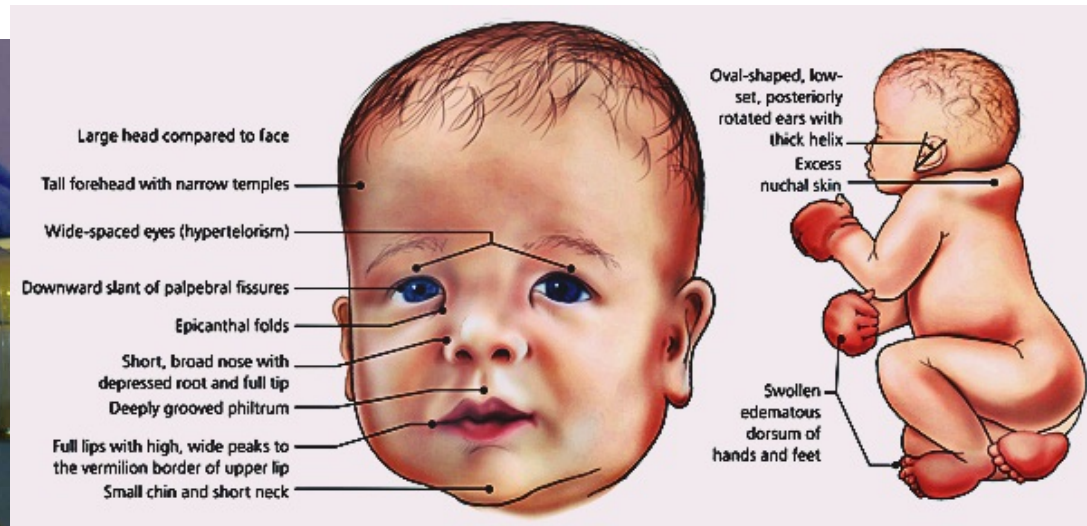
- Около **1 / 2 000** живородени момиченца
- Висока честота на състоянието сред абортираните фетуси
- 99% от случаите на монозомия в плода завършват със спонтанен аборт

Пол

- Синдромът на Turner засяга **само женския пол**
- *Синдромът на Noonan* понякога неправилно се означава като “мъжки Turner синдром” и засяга и двата пола като едно автозомно доминантно състояние. Той няма връзка със синдрома на Turner.

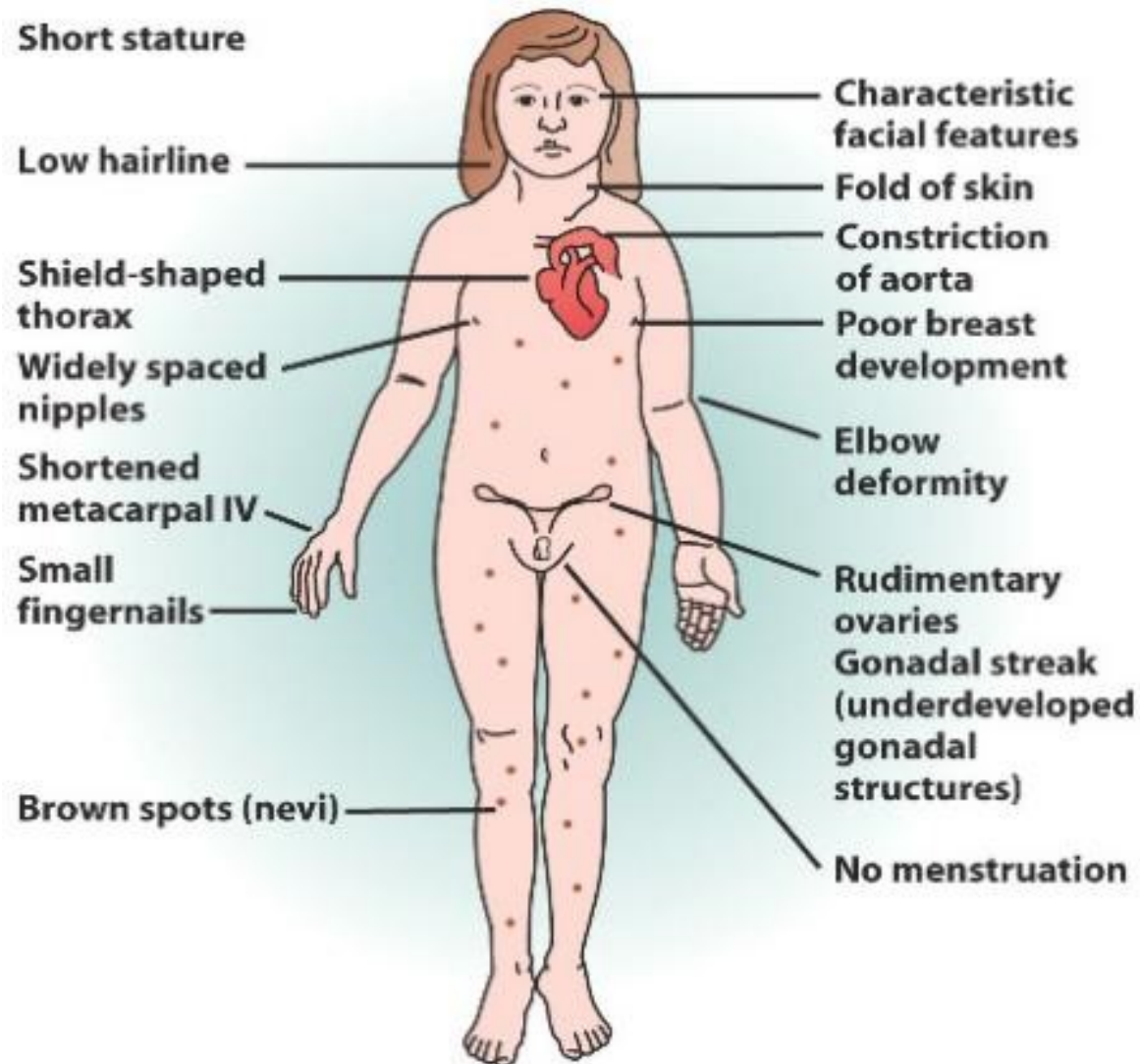

Синдром на Noonan

Синдром на Turner

Клиничен фенотип

Синдром на Turner – фетален хидропс

Cystic hygroma

- **Генерализиран лимфедем**

Свободните кожни гънки формират по – късно специфичното вратле при синдрома на Turner

Синдром на Turner

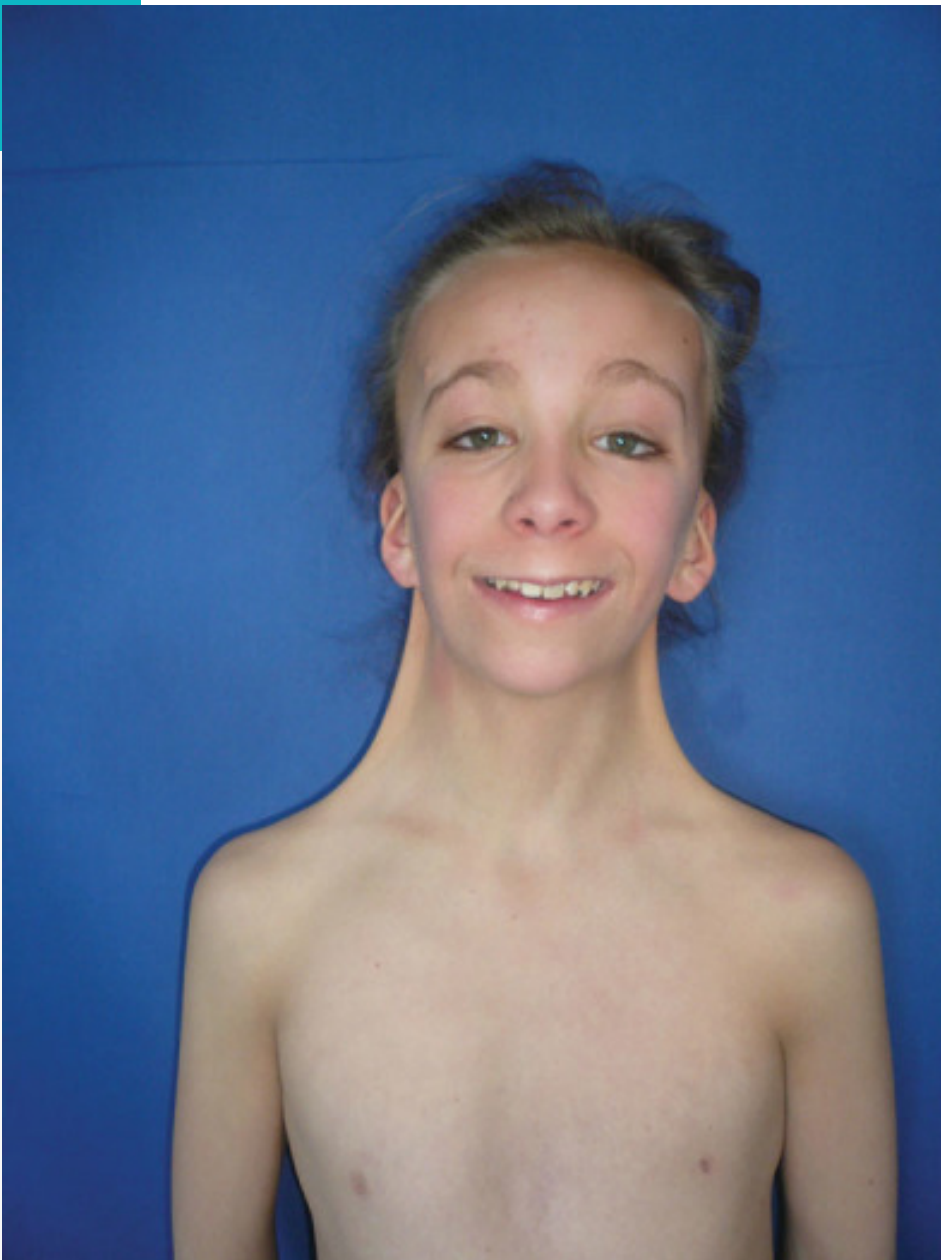
Диагнозата може да се постави клинично веднага след раждането заради наличието на генерализиран лимфедем.

Синдром на Turner

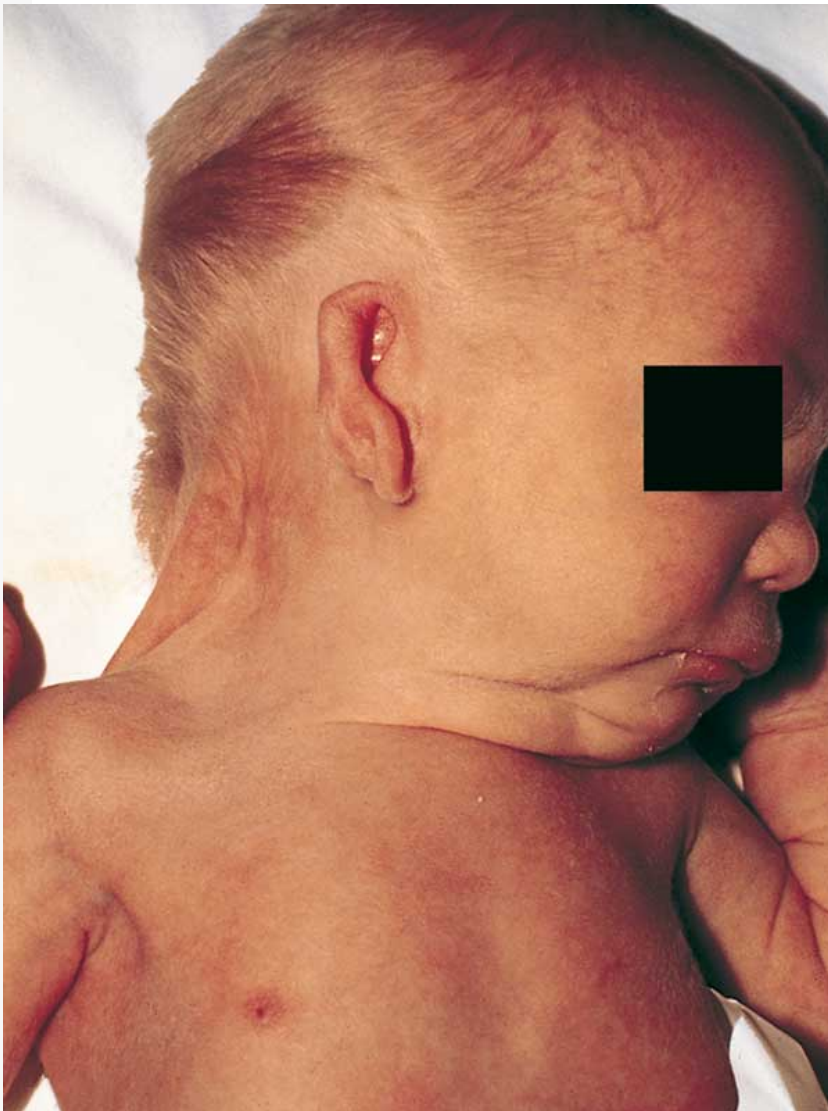
- Лицев дисморфизъм: антимонголоидни очни цепки, хипертелоризъм, ниско разположени уши, микрогнатия
- Нисък ръст
- Късо, широко вратле, раздалечени мамили
- Пигментни невуси
- **Нормален интелект**

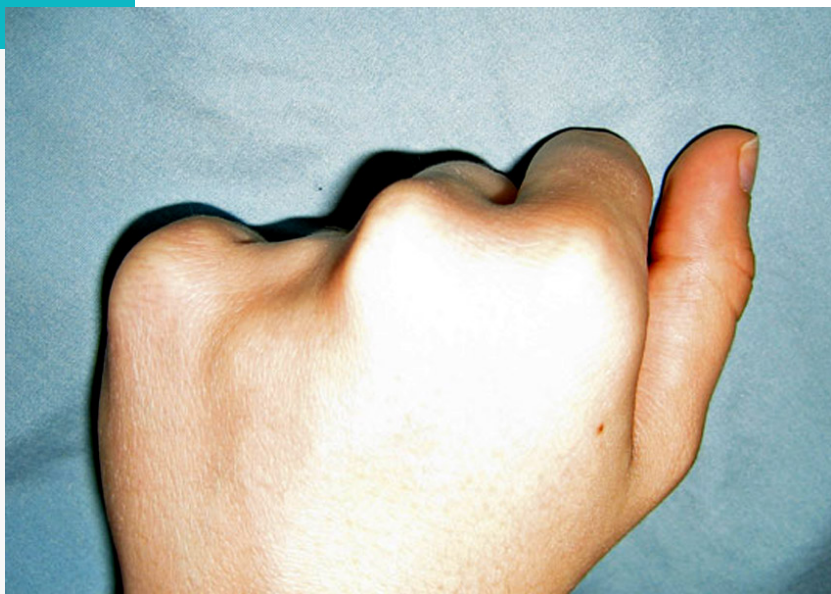

Синдром на Turner - ниска линия на
окосмяване на врата, щитовиден гръден кош
нисък ръст, тесен таз

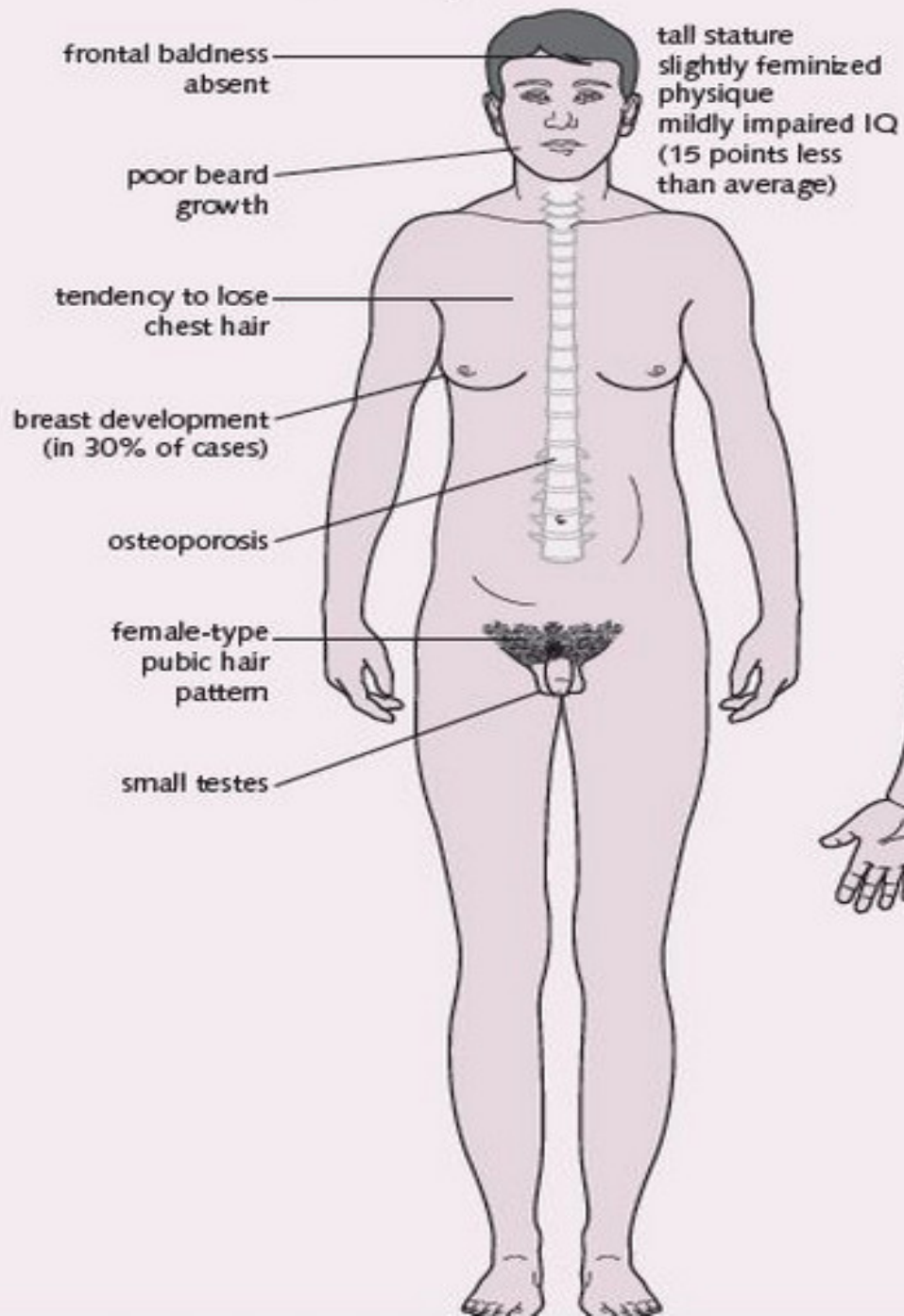
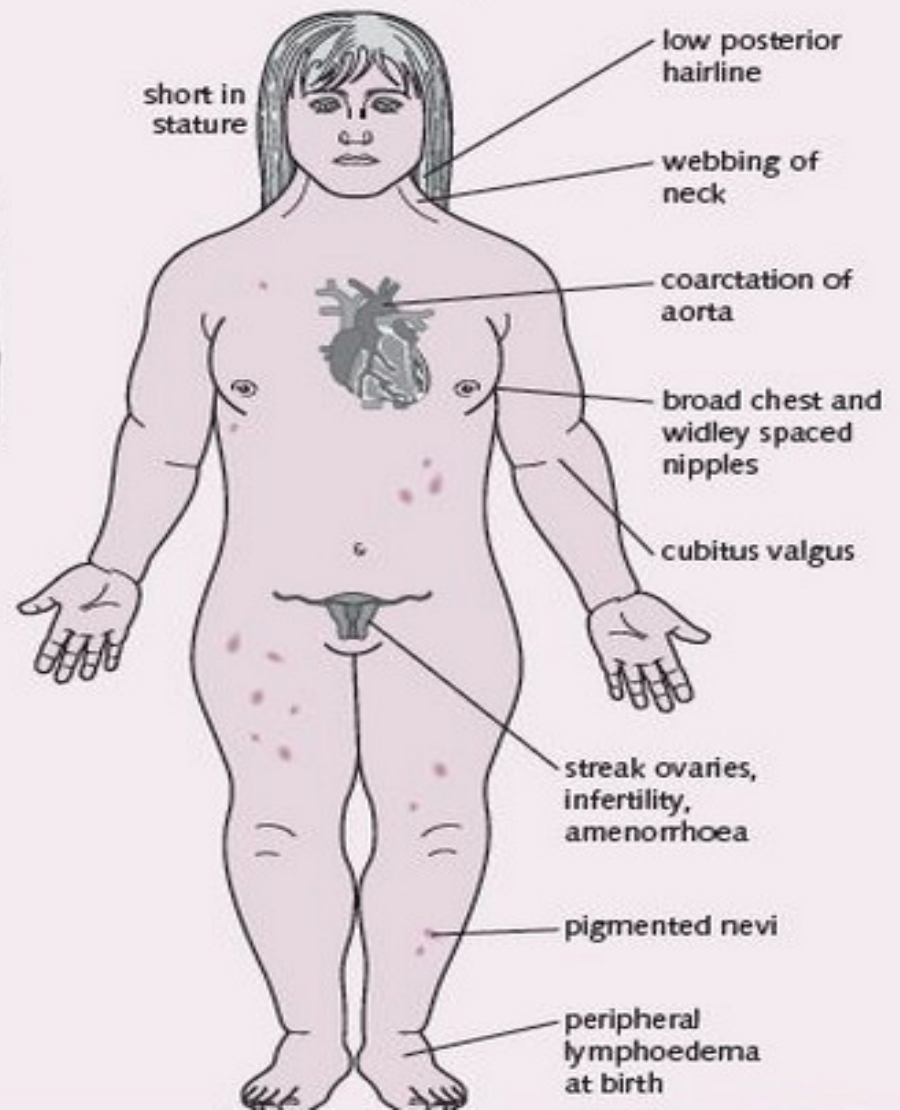

Рентгенологично изследване

**Скъсяване на 4-
та метакарпална
кост**

A**Klinefelter syndrome****B****Turner's syndrome**

Генетика

- Синдромът на Turner не се унаследява и рискът за повторение е нисък
- Цитогенетични варианти:

бройна аберация – 45, X

мозаицизъм – 45, X/46, XX

45,X/46,XX/47,XXX

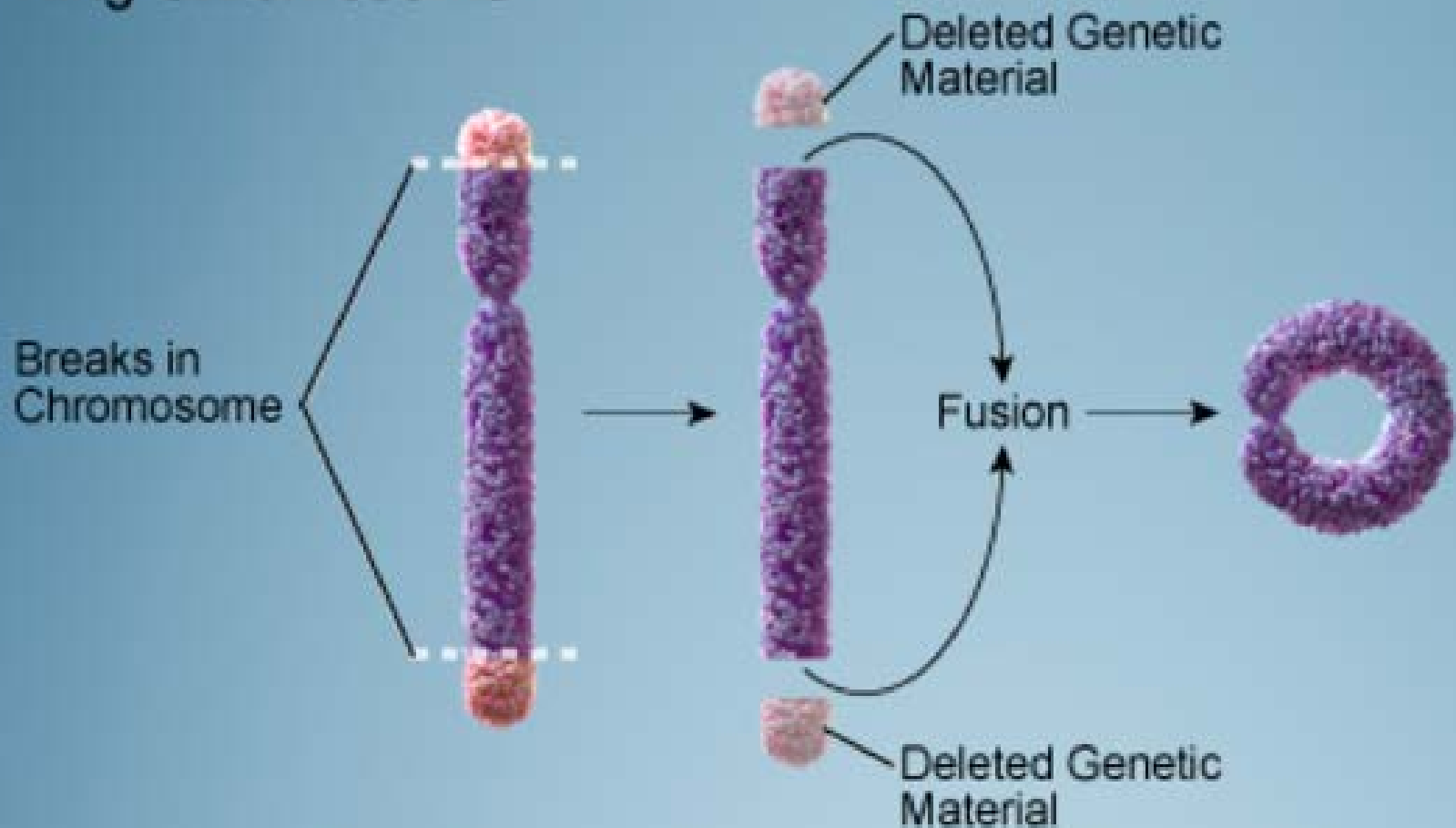
структурни аберации – 46,XXp⁻

46,XXq⁻

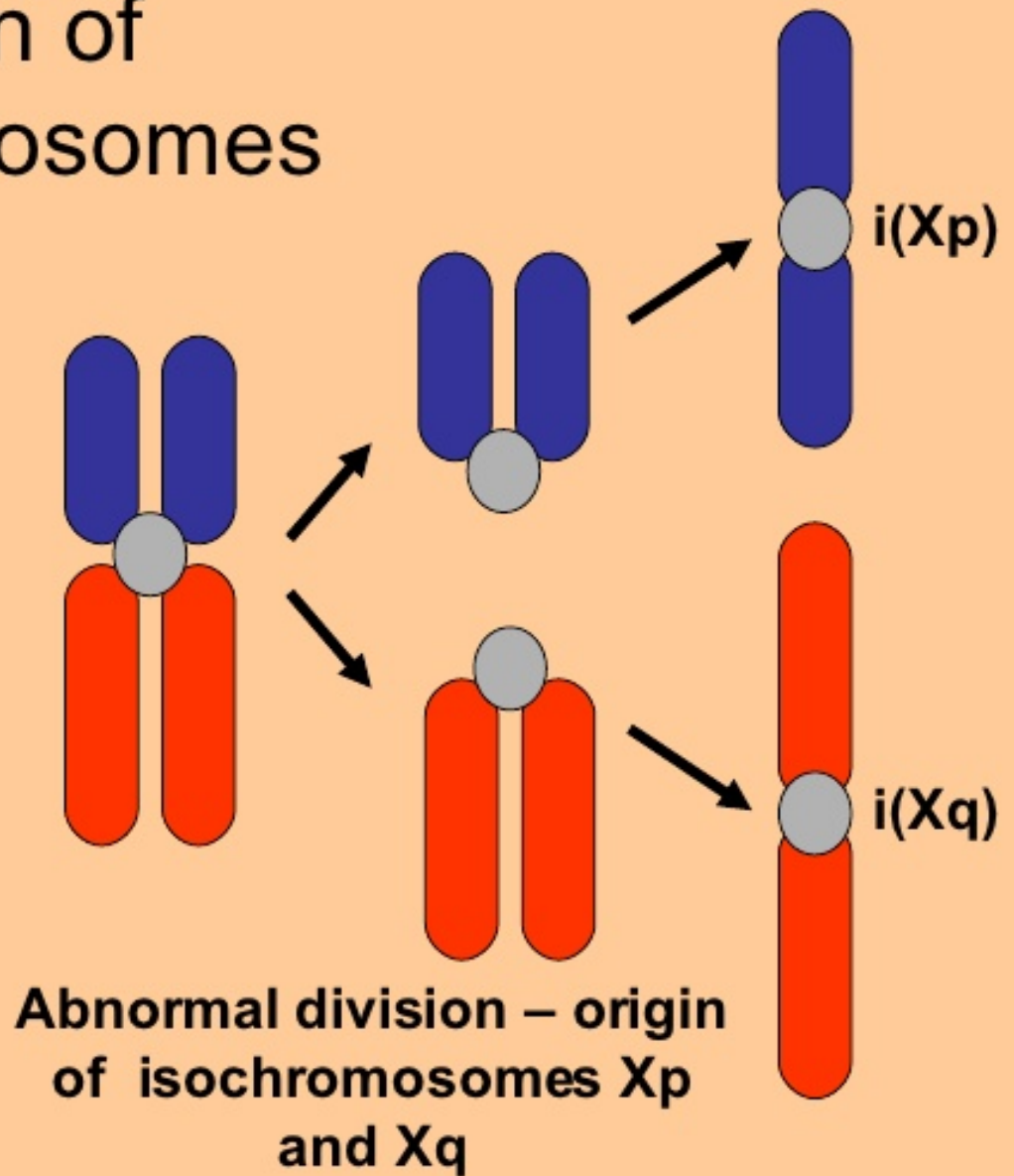
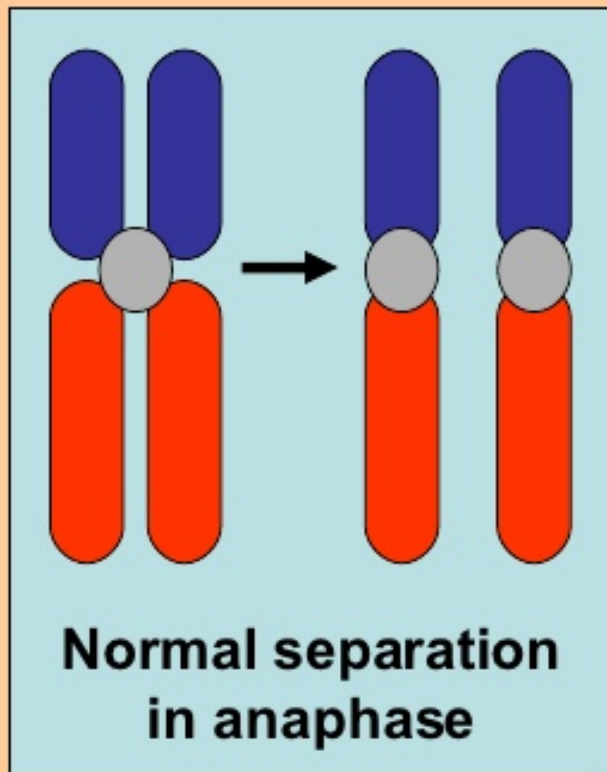
46,Xi(Xq)

46,Xr(X)

Ring Chromosome

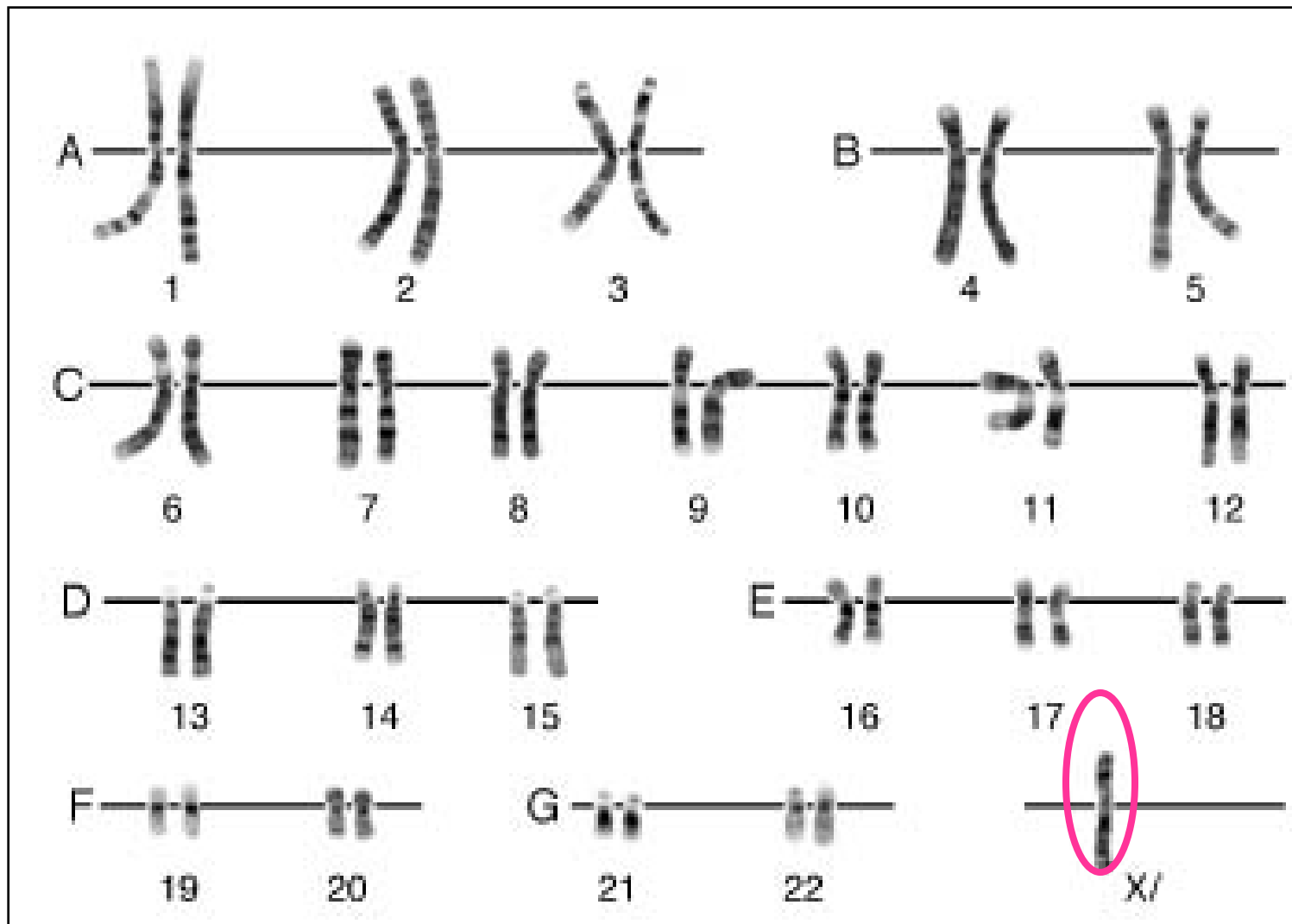

Origin of isochromosomes

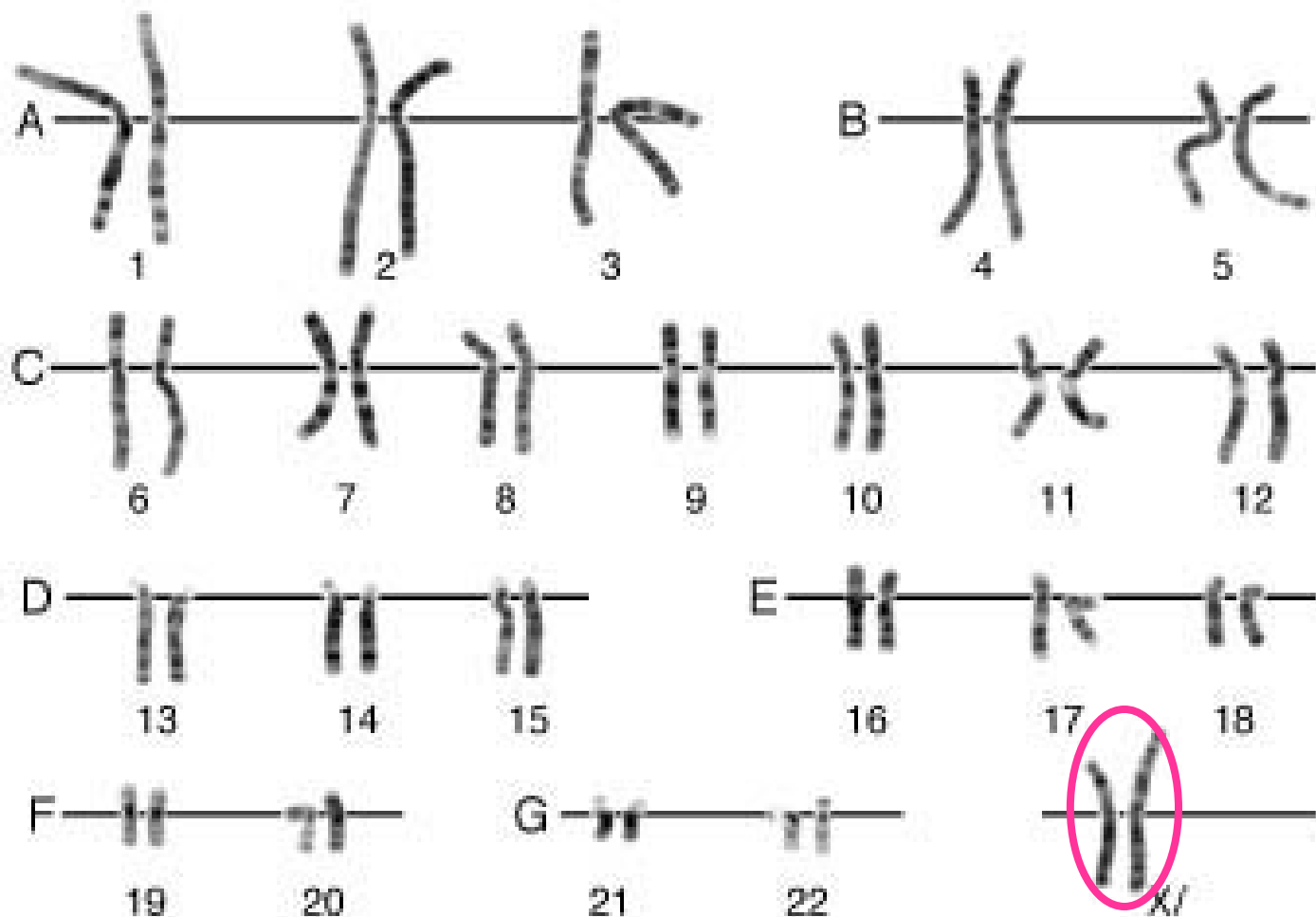

Кариотип 45, X

Кариотип

46,X,i(X)(q10)

Полизомия X

47, XXX

48, XXXX

49, XXXXX

47,XXX

Triple X syndrome (in child and adult life)

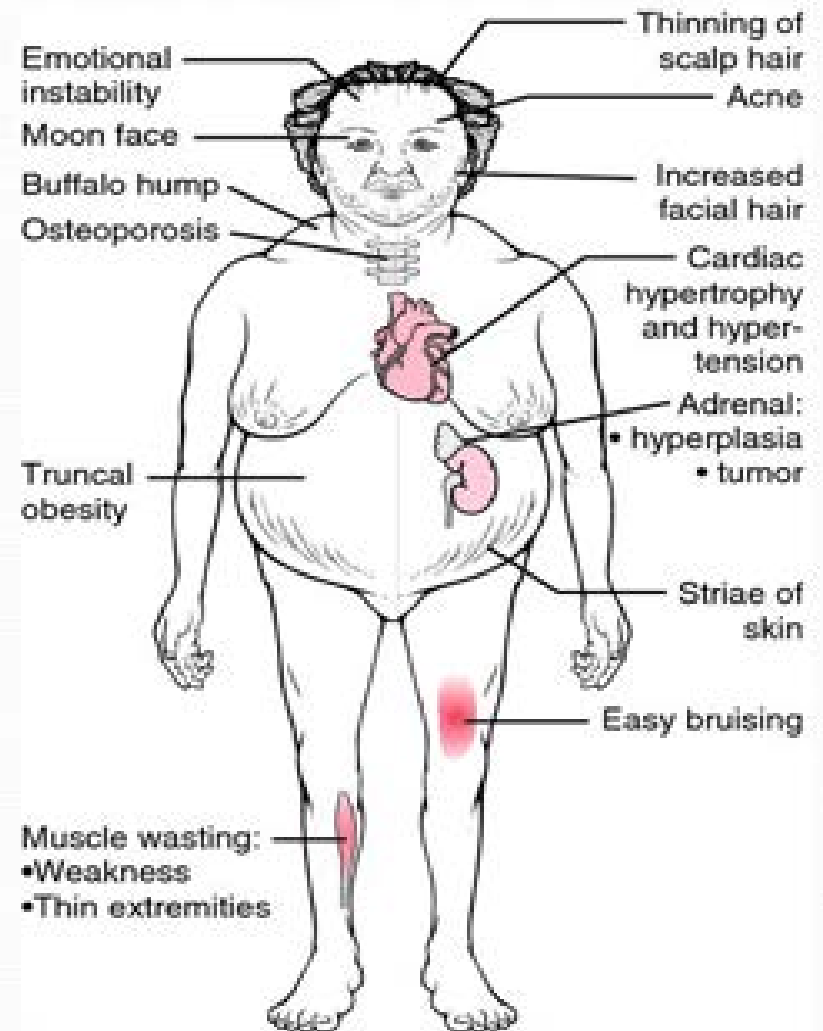
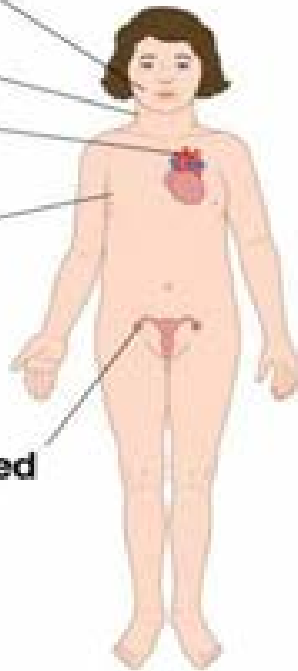
Characteristic facial features

Web of skin

Constriction of aorta

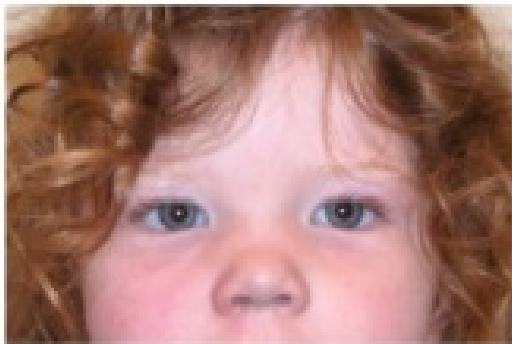
Poor breast development

Under-developed ovaries

47, XXX синдром

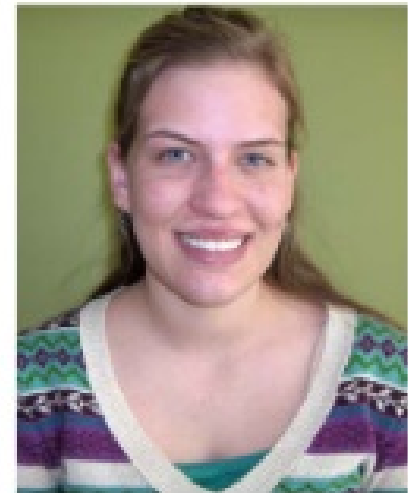
- Честота – 1/1000 жени
- Нормален фенотип – среден ръст около 172 cm, $\frac{3}{4}$ от жените са фертилни, ранна менопауза, речеви нарушения
- IQ 85-90

a.

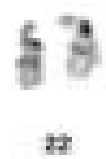
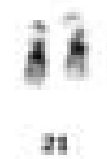
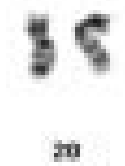
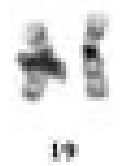
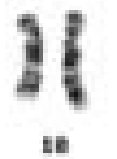
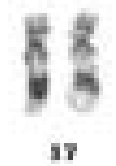
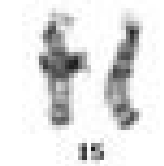
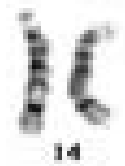
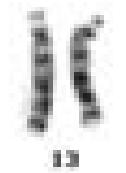
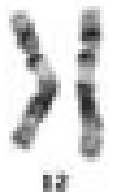
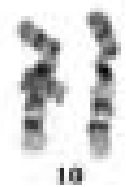
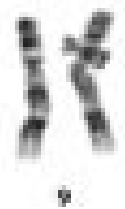
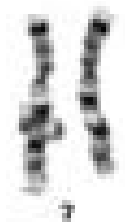
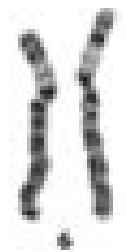
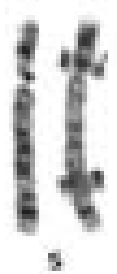
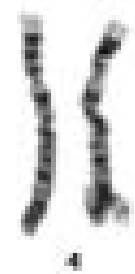
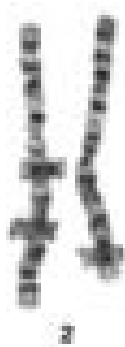
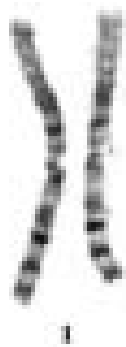
b.

c.

48, XXXX синдром

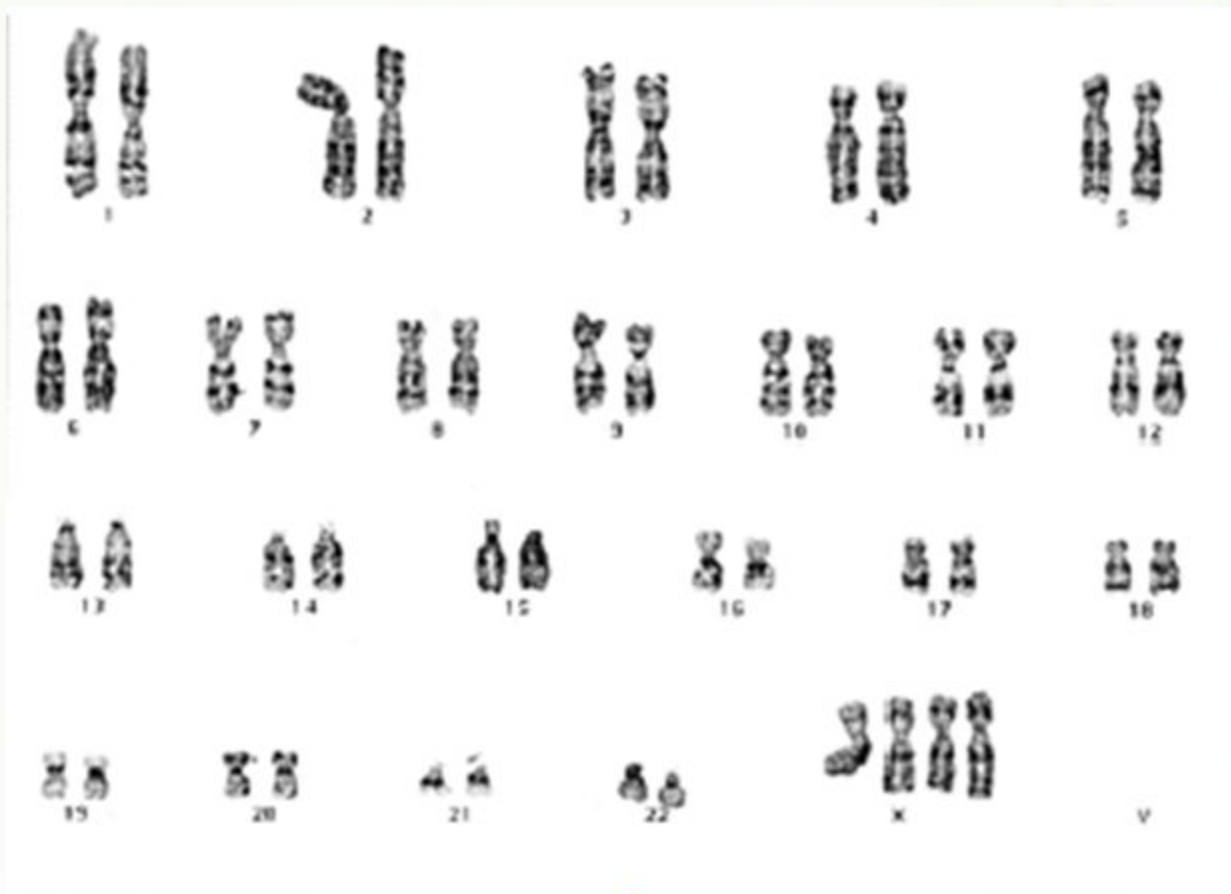
- IQ 30-80
- Нормален ръст
- Косо разположени очни цепки, лек хипертелоризъм, епикант, микрогнатия
- Клинодактилия на пети пръст, радиоулнарна синостоза
- Менструални нарушения, намалена фертилност

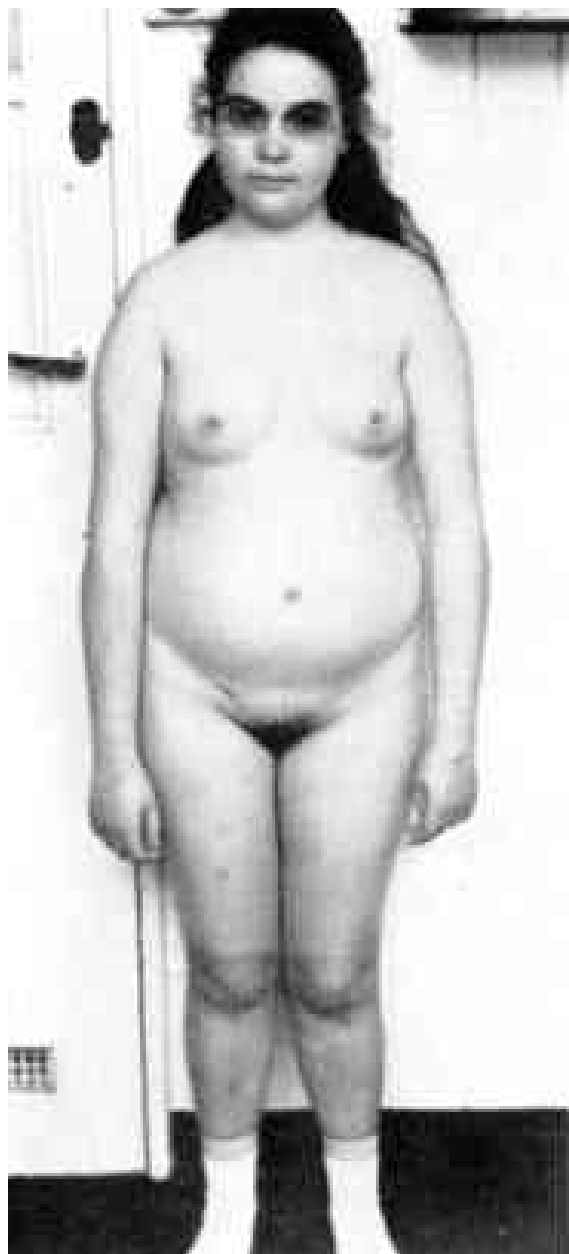

Y

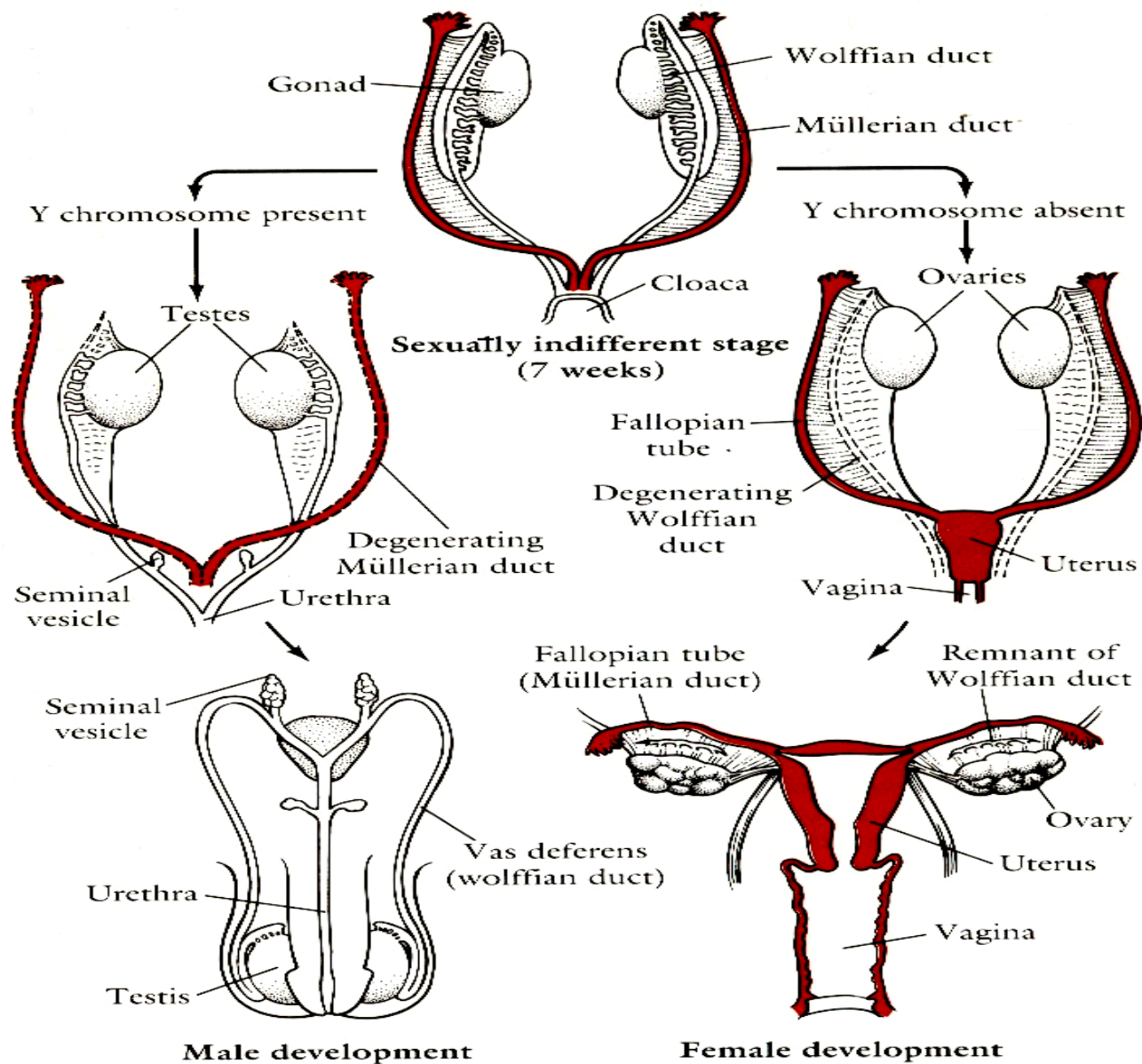
Chromosome Number Abnormality

Aneuploidy (48, XXXX)

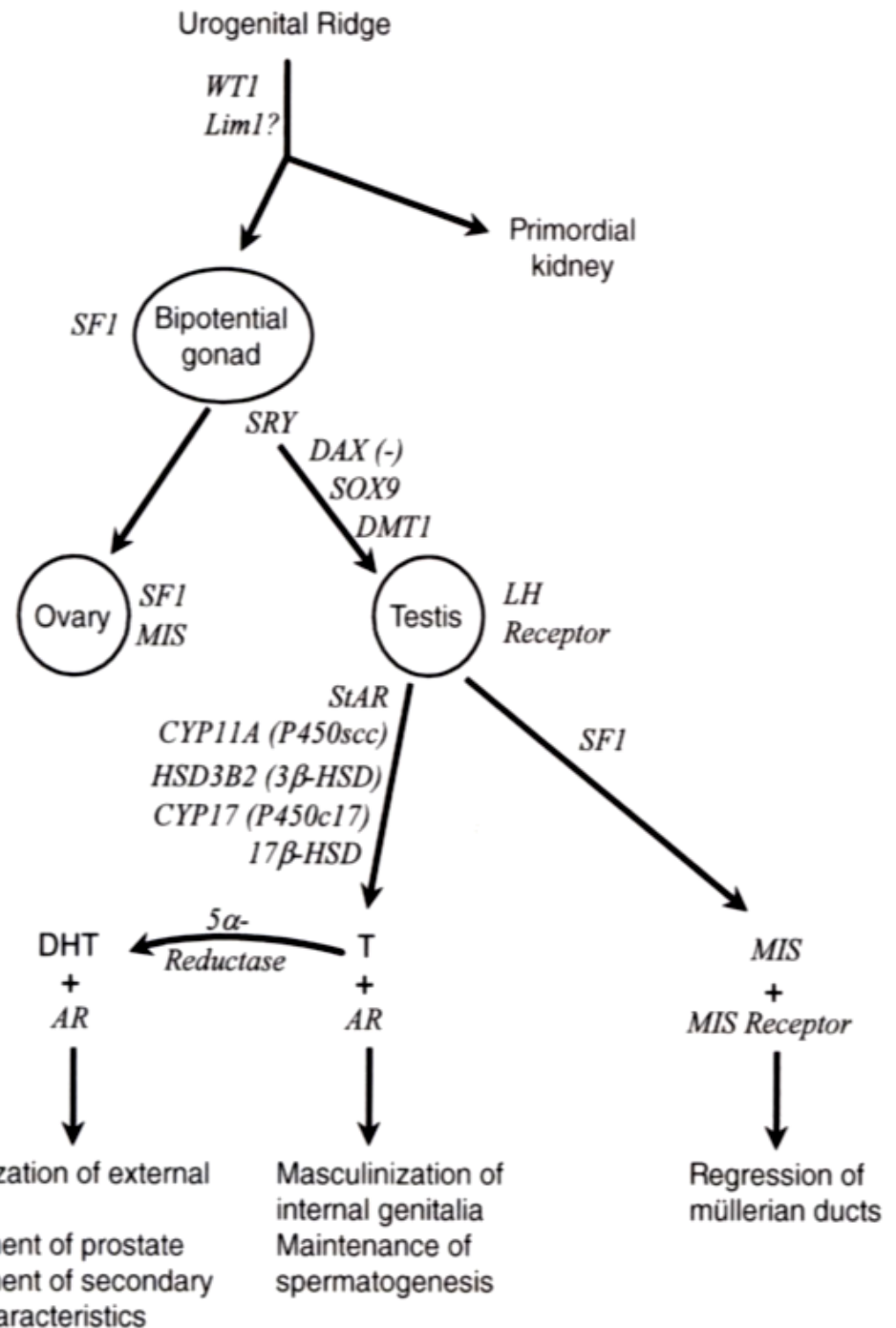

Полови хромозоми и полова диференциација

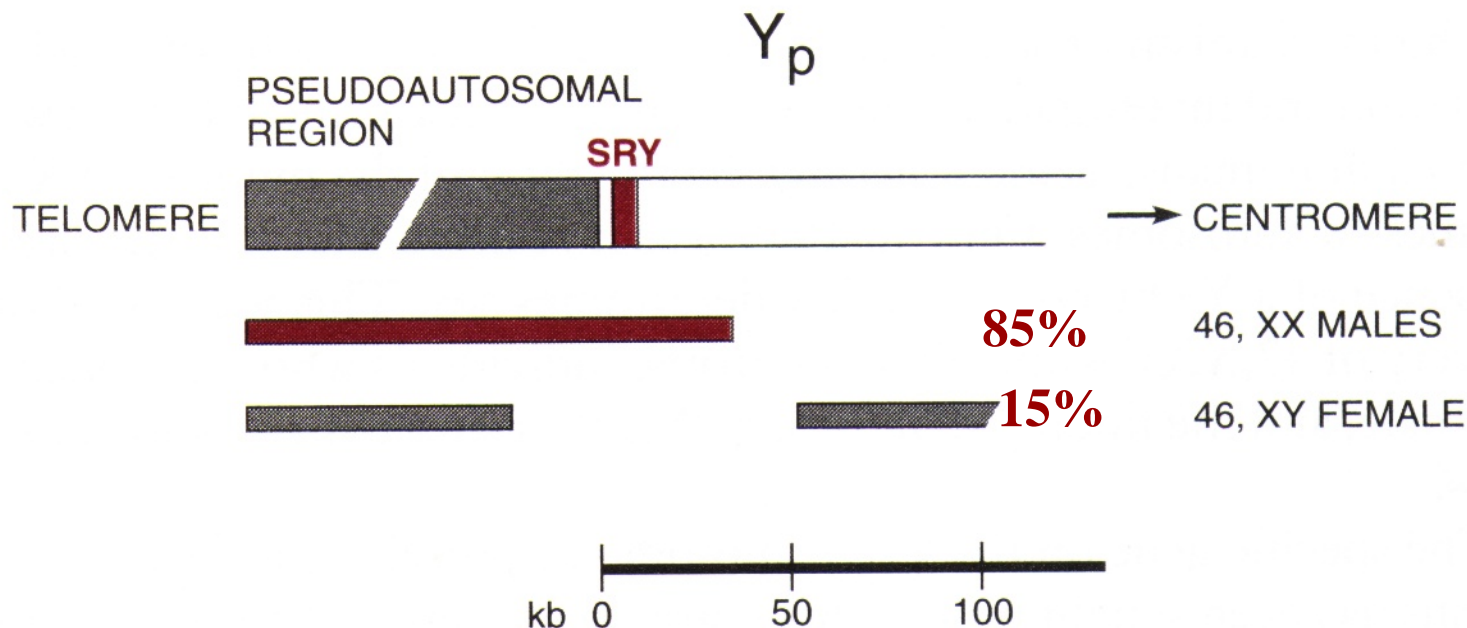

- До 42 гестационен ден от развитието си мъжкият и женски ембрион са неразграничими !
- Волфовите структури се появяват на 30 ден, а Мюлеровите на 40 - 48 ден и са налични както в мъжа, така и в жената !
- Полова диференциация при човека - каскада от процеси !!!

Карта на пол-определящата област в Y хромозомата

Генът наречен SRY (Sex-determining Region Y) играе критична роля за определяне на гонадния пол. Този 35 kb участък от Y хромозомата е минималното количество ДНК от Y хромозомата необходима за полова реверсия при 46, XX мъже.

DSD – вродени състояния, свързани с атипично развитие на хромозомния, гонадния и анатомичния пол.

Използва се кариотипът, за да се отбележи категорията DSD, заменяйки използваните преди термини мъжки или женски псевдохермафродитизъм (сега обозначаващи се като XY DSD or XX DSD, съответно).

Table 1. DSD classification proposed by the Chicago consensus (1,2)

Sex chromosome DSD	46,XY DSD	46,XX DSD
45,X (Turner syndrome and variants)	Disorders of gonadal (testicular) development: complete gonadal dysgenesis (Swyer syndrome), partial gonadal dysgenesis, testicular regression, ovotesticular DSD	Disorders of gonadal (ovarian) development: gonadal dysgenesis, testicular DSD*, ovotesticular DSD
47,XXY (Klinefelter syndrome and variants) 45,X/46,XY (mixed gonadal dysgenesis, ovotesticular DSD)	Disorders in androgen synthesis or action: androgen biosynthesis defect (e.g., 17-hydroxysteroid dehydrogenase deficiency, 5 α -reductase 2 deficiency), defect in androgen action (androgen insensitivity syndromes), LH receptor deficiency, disorders of AMH and AMH receptor (persistent müllerian duct syndrome)	Androgen excess: fetal (e.g., 21-hydroxylase deficiency), fetoplacental (e.g., aromatase deficiency), maternal (e.g., luteoma, exogenous)
46,XX/46,XY (chimeric, ovotesticular DSD)	Other: e.g., severe hypospadias, cloacal exstrophy	Other: e.g., MURCS association, cloacal exstrophy

* Proposed nomenclature for XX male.

AMH: anti-müllerian hormone; DSD: disorder of sex development; MURCS: müllerian duct aplasia, renal aplasia and cervicothoracic somite dysplasia.